

УДК 336.1

JEL G28

DOI 10.32782/2786-8273/2024-4-12

Слюсар В.Ю.

аспірант кафедри обліку та консалтингу,
Державний податковий університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8107-3444>Vadym Sliusar
State Tax University

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ВЗАЄМОДІЇ ВНУТРІШНЬОГО ТА ЗОВНІШНЬОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

THE SOCIO-ECONOMIC POTENTIAL OF THE INTERACTION BETWEEN INTERNAL AND EXTERNAL FINANCIAL CONTROL OF STATE ENTERPRISES

Анотація. В умовах збиткової діяльності державних підприємств та недоліків при здійсненні внутрішнього та зовнішнього фінансового контролю, актуальною є потреба в аналізі впливу підвищення взаємодії контролюючих органів, як методу розв'язання існуючих проблем, на соціально-економічний розвиток держави. В статті наведено визначення поняття соціально-економічного потенціалу взаємодії внутрішнього та зовнішнього фінансового контролю державних підприємств. Встановлено відсутність взаємодії між контролюючими органами з 2015 року в частині надання чи отримання методичної, методологічної та консультативної допомоги та розглянуто проблеми які виникають внаслідок відсутності такої взаємодії на рівнях контролюючих органів, державних підприємств та уряду. Досліджено соціально-економічний ефект, який виникає в результаті підвищення взаємодії між внутрішнім та зовнішнім фінансовим контролем державних підприємств.

Ключові слова: соціально-економічний потенціал, взаємодія контролюючих органів, Рахункова палата, Державна аудиторська служба, державні підприємства.

Abstract. Introduction. To date, the operations of state-owned enterprises are characterized by losses and violations. The internal and external financial control over such enterprises is insufficiently effective due to the duplication of control measures, identical periods of inspections, formation of similar conclusions, and provision of analogous recommendations. Solving these issues is possible through enhancing the level of interaction between internal and external financial control bodies. To understand the importance of enhancing the interaction between internal and external financial control of state-owned enterprises, it is necessary to investigate the socio-economic potential of this interaction. **Purpose.** Exploring the Socio-Economic Potential of the Interaction between Internal and External Financial Control of State-Owned Enterprises. **Methods.** The article employed theoretical analysis methods, the empirical method, which involves the collection of primary information, the schematic representation method, among others. **Results.** The study presents a definition of the socio-economic potential of the interaction between internal and external financial control of state-owned enterprises. Identified shortcomings arising from the lack of effective interaction between controlling bodies have been examined, along with the socio-economic potential of such interaction. **Conclusion.** The socio-economic potential of the interaction between internal and external financial control of state enterprises facilitates effective resource utilization and capability enhancement through cooperative efforts of controlling bodies, contributing to social and economic objectives achievement. Enhancing this interaction can lead to comprehensive oversight, timely identification, and correction of deficiencies, thereby improving management and overall productivity. Increased productivity of state enterprises results in higher production volumes, improved product quality, sales growth, and market competitiveness, positively impacting the national economy and population welfare. Thus, developing and implementing effective mechanisms for the interaction of internal and external financial controls is essential for the efficient use of state enterprises' resources and the realization of their socio-economic potential.

Keywords: socio-economic potential, interaction of controlling bodies, Accounting Chamber, State Audit Service, state enterprises.

Постановка проблеми. На сьогодні діяльність державних підприємств характеризується збитковістю та порушеннями, внутрішній та зовнішній фінансовий контроль таких підприємств недостатньо ефективний, внаслідок дублювання контрольних заходів, однакових періодів проведення перевірок, формування схожих висновків та надання аналогічних рекомендацій [1]. Вирішення цих проблем можливо за рахунок підвищення рівня взаємодії між органами внутрішнього та зовнішнього фінансового контролю. Для розуміння важливості підвищення взаємодії внутрішнього та

зовнішнього фінансового контролю державних підприємств необхідно дослідити соціально-економічний потенціал цієї взаємодії.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У науковій літературі відсутнє визначення поняття «соціально-економічний потенціал взаємодії внутрішнього та зовнішнього фінансового контролю державних підприємств». Проте, деякі дослідники пропонують визначення соціально-економічного потенціалу підприємств. Зокрема, Чушенко В.О. описує соціально-економічний потенціал як сукупність ресурсів і влас-

тивостей, необхідних для стійкого функціонування системи у змінних умовах [2, с. 291]. Чебанова О.П. розуміє це поняття як наявність і здатність організованих елементів внутрішнього середовища підприємства на основі системи комунікацій здійснювати виробничо-логістичні і управлінські функції, що необхідні і достатні для досягнення цілей [3, с. 172]. Залуцький В.П. вбачає в соціально-економічному потенціалі систему ресурсів і можливостей, які у взаємодії можуть забезпечити соціально-економічний розвиток [4, с. 164]. Кравцова А.В. визначає соціально-економічний потенціал як приховані можливості, нереалізовані резерви, які при зміні умов зовнішнього середовища можуть перейти із можливості в дійсність [5]. Козирева О.В. розуміє соціально-економічний потенціал підприємства як динамічну систему, яка є результатом високопрофесійної, компетентної та успішної трудової діяльності й спрямована на отримання соціального, економічного та екологічного ефектів [6, с. 76].

Потенціалу державних підприємств було приділено увагу у наукових дослідженнях таких економістів як Т. Васильців, В. Гесць, Т. Іванюта, С. Ілляшенко та інші.

Попри значний обсяг досліджень, дотичних даних тематиці, в науковій літературі спостерігається відсутність досліджень, які б зосереджувались на соціально-економічному потенціалі взаємодії внутрішнього та зовнішнього фінансового контролю державних підприємств.

Метою статті є дослідження соціально-економічного потенціалу взаємодії внутрішнього та зовнішнього фінансового контролю державних підприємств.

Вклад основного матеріалу дослідження. В контексті державних підприємств, соціально-економічний потенціал означає наявність ресурсів, можливостей та здатностей, які можуть бути використані для реалізації цілей направлених на підвищення економічного розвитку та соціального благополуччя держави і громадян.

Поняття соціально-економічного потенціалу державних підприємств пов'язане зі взаємодією внутрішнього та зовнішнього фінансового контролю цих підприємств. Оскільки, соціально-економічний потенціал такої взаємодії охоплює аспекти ефективного використання та розподілу ресурсів підприємства, його здатність досягати поставлених цілей, а також забезпечення відповідності державним стандартам.

В загальному, поняття потенціалу у контексті створення взаємодії між Рахунковою палатою та Державною аудиторською службою означає здатність цих двох державних органів до співпраці та взаємодії в процесі контролю діяльності державних підприємств. З урахуванням вищевикладеного, соціально-економічний потенціал взаємодії внутрішнього та зовнішнього фінансового контролю державних підприємств – це спосіб здійснення фінансового контролю за яким забезпечується ефективне використання ресурсів, можливостей та здатностей державних підприємств шляхом взаємодії внутрішнього та зовнішнього контролюючих органів, що сприяє досягненню соціальних та економічних цілей.

В дослідженні соціально-економічного потенціалу взаємодії внутрішнього та зовнішнього фінансового контролю державних підприємств важливу роль відіграє сучасний стан взаємодії між органами, що може значно відрізнятися від потенційного.

Державна аудиторська служба та Рахункова палата повідомляють, що з 2015 року не взаємодіяли в частині

надання чи отримання методичної, методологічної та консультативної допомоги. Контролюючі органи не видавали накази, розпорядження та інші внутрішні документи, які регулюють взаємодію між ними, не створювали звіти та протоколи засідань комісій для координації їх діяльності та не формували статистичні й інші дані про обмін інформацією між ними [7; 8].

Відсутність ефективної взаємодії між контролюючими органами може призвести до зниження ефективності контрольних заходів, підвищення ризику невиявлення фінансових порушень та зловживань, а також до використання неповної або некоректної інформації. Це, у свою чергу, ускладнює точне та своєчасне виявлення фінансових проблем. На рівні державних підприємств відсутність взаємодії призводить до додаткового навантаження, збільшує ризик непомічених фінансових порушень, сприяє неефективному управлінню ресурсами та зменшує можливості для їх оптимізації та покращення. На урядовому рівні, недоліки у взаємодії можуть спричинити проблеми у плануванні та бюджетуванні, що веде до неефективного розподілу фінансових ресурсів та погіршення якості управлінських рішень.

Наявність потенційних проблем спричинених відсутністю взаємодії внутрішнього та зовнішнього фінансового контролю державних підприємств підкреслює необхідність розробки більш ефективних механізмів взаємодії та координації між ними. В цьому контексті, важливо окреслити соціально-економічний потенціал, який може бути досягнутий через підвищення взаємодії контролюючих органів при здійсненні контролю державних підприємств (рис. 1).

Підвищення такої взаємодії дозволить своєчасно виявляти та виправляти недоліки та сприяти кращому управлінню державними підприємствами. Такі зміни призведуть до покращення загальної продуктивності та конкурентоспроможності підприємств. В результаті буде сформований позитивний інвестиційний клімат, адже важливим для інвестора є можливість підприємства ефективно використовувати свої ресурси, генерувати прибуток, добре адаптуватись до змін на ринку та проваджувати інновації. Залучення внутрішніх та міжнародних інвестицій сприятиме фінансуванню проєктів державних підприємств, розвитку інфраструктури, підвищенню їхньої продуктивності та розширенню можливостей для збільшення експорту. Це, в свою чергу, стимулює розвиток економіки країни.

Зростання продуктивності державних підприємств сприяє збільшенню обсягів виробництва та покращенню якості продукції, що, в свою чергу, може призвести до збільшення обсягів продажів та підвищення конкурентоспроможності на ринку. Крім того, державні підприємства відіграють важливу роль у наповненні державного бюджету через сплату податків та дивідендів. Вони здатні забезпечувати населення якісними та доступними послугами. Водночас, завдяки ефективній діяльності, державні підприємства стають більш відкритими для інновацій, які мають потенціал значно збільшити їх продуктивність.

Ефективна діяльність державних підприємств сприяє створенню нових робочих місць, що веде до збільшення споживчих витрат, зниження безробіття та зростання податкових внесків до державного бюджету. Такі зміни мають позитивний вплив на загальний стан економіки та добробут населення.

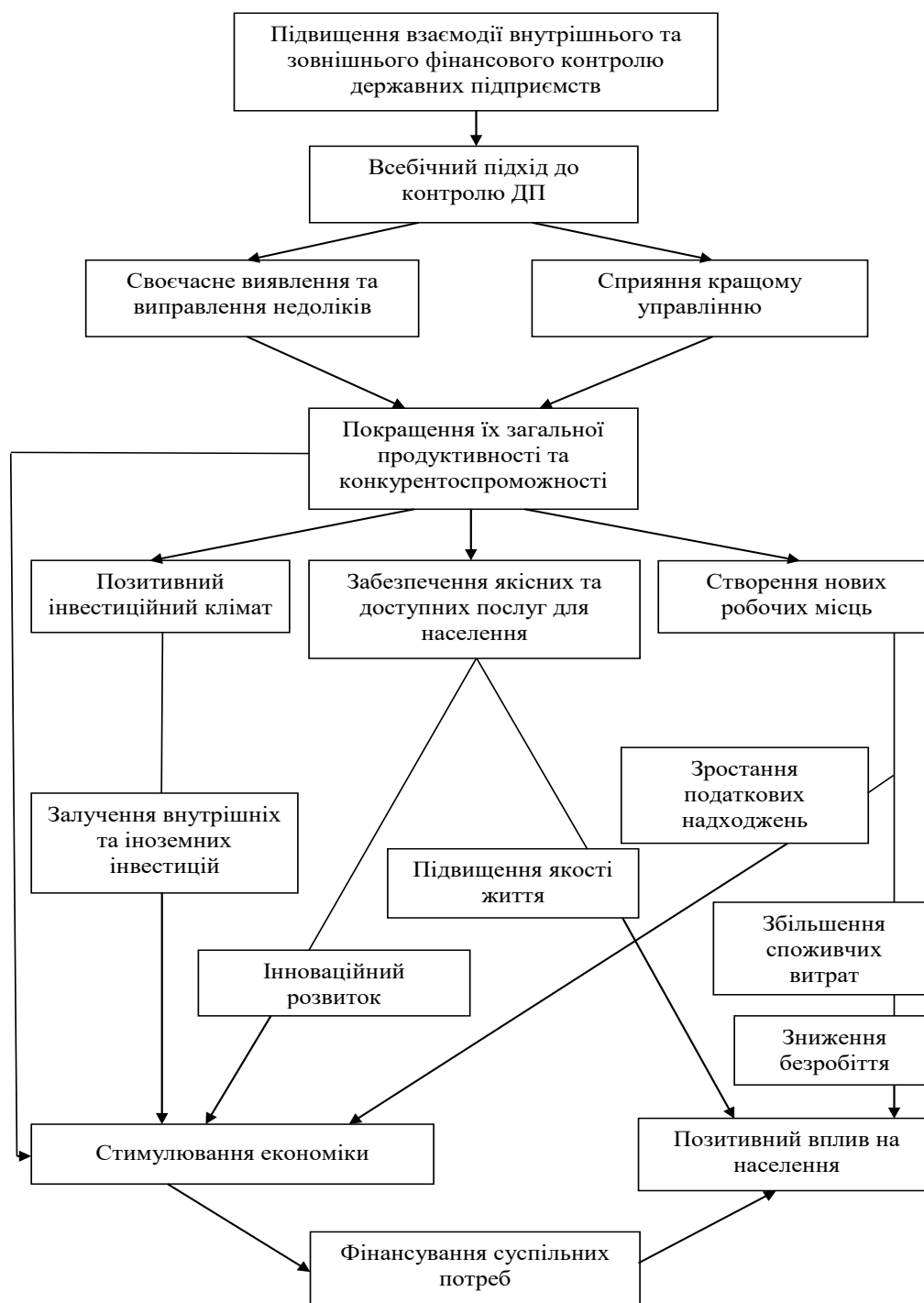

Рис. 1. Соціально-економічний потенціал взаємодії внутрішнього та зовнішнього фінансового контролю державних підприємств

Джерело: розроблено автором

Фінансування суспільних потреб, таких як освіта, охорона здоров'я, розвиток інфраструктури, житлове будівництво та комунальні послуги, значно підвищує якість життя громадян. Розвиток інноваційних проєктів та впровадження новітніх технологій у сфері надання державних послуг спрямовані на підвищення ефективності цих процесів, що сприяє подальшому розвитку економіки країни та покращенню добробуту її населення.

Висновки. Соціально-економічний потенціал взаємодії внутрішнього та зовнішнього фінансового кон-

тролю державних підприємств – це спосіб здійснення фінансового контролю за яким забезпечується ефективне використання ресурсів, можливостей та здатностей державних підприємств шляхом взаємодії внутрішнього та зовнішнього контролюючих органів, що сприяє досягненню соціальних та економічних цілей.

Підвищення такої взаємодії може створити передумови для всебічного контролю діяльності державних підприємств, забезпечити своєчасне виявлення та виправлення недоліків, а також сприяти кращому

управлінню та підвищенню продуктивності. Це, в свою чергу, веде до зростання обсягів виробництва, покращення якості продукції, збільшення продажів та підвищення конкурентоспроможності на ринку, що позитивно впливає на економіку країни та добробут населення.

Таким чином, розробка та імплементація ефективних механізмів взаємодії внутрішнього та зовнішнього фінансового контролю є нагальною потребою. Це не тільки забезпечить ефективне використання ресурсів державних підприємств, але й сприятиме реалізації їхнього соціально-економічного потенціалу.

Бібліографічний список:

1. Слюсар В.Ю. Взаємодія внутрішнього та зовнішнього фінансового контролю державних підприємств України у контексті євроінтеграції. *Економіка та суспільство*. 2023. № 58. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-28>
2. Чушенко В.О. Соціально-економічний потенціал як інструмент управління регіональним розвитком. *Науковий вісник Буковинського державного фінансово-економічного університету. Економічні науки*. 2014. № 27. С. 287–292.
3. Чебанова О.П. Формування соціально-економічного потенціалу підприємств залізничного комплексу. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2010. № 31. С. 169–173.
4. Залуцький В.П. Сутність соціально-економічного розвитку машинобудівних підприємств: методи та принципи їх забезпечення. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2009. № 19.11. С. 163–169.
5. Кравцова А. В. Етимологічна сутність «соціально-економічного потенціалу» підприємств туристичної галузі. *Економічний форум*. 2015. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfor_2015_2_35
6. Козирева О.В. Соціально-економічний потенціал підприємства як основа інноваційного розвитку фармацевтичного виробництва. *Вісник Міжнародного слов'янського університету*. 2004. № 1. С. 75–80.
7. Лист Секретаря Рахункової палати І. Г. Куц на ім'я Слюсаря В. Ю. щодо розгляду запиту № 19-1503 від 05.07.2023.
8. Лист Заступника Голови Державної аудиторської служби Ю. В. Соляник на ім'я Слюсаря В. Ю. щодо розгляду запиту № 002200-16/4935-2023 від 01.05.2023.

References:

1. Slyusar V. Yu. (2023) Vzayemodiya vnutrishn'oho ta zovnishn'oho finansovoho kontrolyu derzhavnykh pidpryyemstv Ukrayiny u konteksti yevrointehratsiyi [Interaction of internal and external financial control of state enterprises in Ukraine in the context of European integration]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, no. 58. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-28>
2. Chushenko V. O. (2014) Sotsial'no-ekonomichnyy potentsial yak instrument upravlinnya rehional'nym rozvytkom [Socio-economic potential as a tool for managing regional development]. *Naukovyy visnyk Bukovyns'koho derzhavnoho finansovo-ekonomichnoho universytetu. Ekonomichni nauky – Scientific Bulletin of the Bukovinian State Financial and Economic University. Economic Sciences*, no. 27, pp. 287–292.
3. Chebanova O. P. (2010) Formuvannya sotsial'no-ekonomichnoho potentsialu pidpryyemstv zaliznychnoho kompleksu [Formation of the socio-economic potential of railway complex enterprises]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti – Bulletin of Transport Economy and Industry*, no. 31, pp. 169–173.
4. Zalutsky V. P. (2009) Sutnist' sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku mashynobudivnykh pidpryyemstv: metody ta pryntsyipy yikh zabezpechennya [The essence of socio-economic development of machine-building enterprises: methods and principles of their provision]. *Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny – Scientific Bulletin of the National Forestry and Wood-Technology University of Ukraine*, no. 19.11, pp. 163–169.
5. Kravtsova A. V. (2015) Etymolohichna sutnist' "sotsial'no-ekonomichnoho potentsialu" pidpryyemstv turystychnoyi haluzi [The etymological essence of the "socio-economic potential" of tourism industry enterprises]. *Ekonomichnyy forum – Economic Forum*, no. 2. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfor_2015_2_35
6. Kozyryeva O. V. (2004) Sotsial'no-ekonomichnyy potentsial pidpryyemstva yak osnova innovatsiynoho rozvytku farmatsevtichnoho vyrobnytstva [The socio-economic potential of the enterprise as the basis for the innovative development of pharmaceutical production]. *Visnyk Mizhnarodnoho slov'yans'koho universytetu – Bulletin of the International Slavic University*, no. 1, pp. 75–80.
7. Lyst Sekretarya Rakhunkovoyi palaty I. H. Kuts na im'ya Slyusarya V. Yu. shchodo roz:hlyadu zapytu [Letter from the Secretary of the Accounting Chamber regarding consideration of the request] No. 19-1503 vid 05.07.2023.
8. Lyst Zastupnyka Holovy Derzhavnoyi audytors'koyi sluzhby YU. V. Solyanik na im'ya Slyusarya V. Yu. shchodo roz:hlyadu zapytu [Letter from the Deputy Head of the State Audit Service regarding the review of the request] No. 002200-16/4935-2023 vid 01.05.2023.

Стаття надійшла до редакції 09.02.2024